

25.10.2018

§ 57

Asianro 8746/02.08.00.01/2017

Vilkku liikenteen tarjouskilpailu vuonna 2018**Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi
Henkilökuljetusten järjestäminen**

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta siirsi päätöksellään 23.8.2018 (§ 43) päätösvallan avoimen joukkoliikenteen hankinnoista toimivalta-alueellaan toistaiseksi Sansia Oy:lle (entinen IS-Hankinta Oy), mutta päätti pitää itsellään päätösvallan kilpailukriteereistä.

Kuluvan vuoden aikana kilpailutetaan bruttomallilla paikallisliikenteen pienkalustolinjat ja linjat 4,8, 30-40 sekä Siilinjärven sisäiset maaseutulinjat 42-48. Tarjouskilpailuja varten tulee määritellä hankittavien liikennekokonaisuuksien lisäksi sopimusajat, liikenteisiin vaadittava kalusto varustuksineen sekä lippu- ja maksujärjestelmään (Waltti) liittyvät autolaitevaatimukset. Nämä kaikki vaikuttavat osaltaan tarjousten hintatasoon. Waltti-järjestelmä on toimivaltaisten viranomaisten yhteinen, joten siihen liittyvät vaatimukset tulevat Lippu- ja maksujärjestelmä Oy:stä.

Kaluston osalta vaatimuksia asetetaan perinteisesti autotyypille, iälle, asiakaspalvelun kannalta tarpeelliselle autojen varustukselle ja Euro-päästöluokitukseksi. Kuluvan vuoden kilpailuissa asetetaan lisäksi vaatimukset paikallisliikenteen linja-autojen ulkoasulle joukkoliikennelautakunnan 20.9.2018 tekemän päätöksen mukaisesti. Kalustosta on yleensä ollut mahdollista saada lisäpisteitä, jos tarjottava kalusto on ollut vaadittua päästöluokituksen vähimmäisarvoa ympäristöystävällisempää.

Tietopyyntö

Hankinnan alustavista suunnitelmista julkaistiin Hilma-hankintojen ilmoituskanavalla 12.10.2018 tietopyyntö, jossa liikennöitsijöiltä pyydettiin kommentteja alustavista suunnitelmista.

Saadut kommentit ja vastineet:

1. Euro 6 –busseille esitetyille lisäpisteet käyttöönottovuoden perusteella ei nähty perustelluiksi, koska vuoden 2014 jälkeen ei Euro 6 –busseissa ole tapahtunut oleellista teknistä kehitystä.
- *Vaikka Euro 6-busseissa ei olekaan tapahtunut oleellista teknistä kehitystä vuoden 2014 jälkeen, ovat käyttöönottovuosille annetut lisäpisteet perusteltuja jo palvelun laadun (auton siisteys, matkustusmukavuus) kannalta.*

2. Esitetään, että liikenteen saisi käynnistää Euro 6-luokkaa vanhemmalla kalustolla, koska uusia busseja ei ole mahdollista saada käyttöön vuoden 2019 aikana Suomessa ja muualla Euroopassa käynnissä olevien tarjouskilpailujen vuoksi.

- *Liikenteen käynnistäminen kalustovaatimuksia vanhemmalla kalustolla voitaisiin katsoa hyväksyttäväksi talviaikataulukauden 2019/2020 alkuun saakka. Näin mahdollisiin kalustohankintoihin jäisi aikaa noin puoli vuotta hankintapäätöksestä. Siirtymäajalla käytettävä kalusto tulisi olla kuitenkin vähintään Euro 4-päästötasoa.*

25.10.2018

3. Kysytään, hyväksytäänkö pakokaasujen jälkikäsittelylaitteistolla Euro 6 – tasoon päivitettyjä autoja.

- Pakokaasujen jälkikäsittelylaitteistolla Euro 6 –tasoon päivitettyjä autoja ei tulisi hyväksyä, koska vaatimustason säilyminen testivaiheen jälkeen edellyttäisi valvontaa, johon tässä vaiheessa ei ole resursseja.

4. Linjojen 4, 8 ja 30-40 bussien keski-ikäsi esitetään kahdeksaa vuotta ja yksittäisen auton maksimi-ikäsi kuuttatoista vuotta.

- Suunnitelmien mukainen linjojen 4, 8, ja 30-40 yksittäisen auton kahden-toista vuoden maksimi-ikä tarjoaa mahdollisuuden liikennöidä samalla kalustolla koko sopimusajan. Kahdeksan vuoden keski-ikä edellyttäisi kaluston uusimista sopimuskauden aikana.

5. Maaseutuliikenteen sopimuskaudeksi esitetään viittä vuotta optiovuosilla 1+1.

- Suunniteltu maaseutuliikenteen kolmen vuoden sopimuskausi kahdella optiovuodella on perusteltu mahdollisten liikenteeseen tarvittavien oleellisten muutosten vuoksi.

6. Waltti –järjestelmään liittyviin ajoneuvolaitteiden vaatimuksiin esitettiin täsmennyksiä mm. tunnistepohjaisen järjestelmän osalta.

- Waltti –järjestelmään liittyviä ajoneuvojen laitevaatimuksia täsmennetään tarvittavilta osin.

Liikennekokonaisuudet

Kilpailutettavat paikallisliikennekokonaisuudet noudattavat pääosin joukkoliikennelautakunnan 25.1.2018 (§ 5) hyväksymää linjastosuunnitelmaa. Muutoksilla sopeutetaan tarjontaa alueilla tapahtuneisiin kysyntämuutoksiin. Muutokset lisäävät Siilinjärvellä vuorotarjontaa ja siirtävät Kuopiossa vuorotarjontaa linjalta 8 linjalle 4.

Maaseutuliikenne on pääosin Siilinjärven sisäistä koululaisliikennettä eikä siihen tässä vaiheessa ole tarvetta tehdä oleellisia muutoksia.

Kalusto

Tällä hetkellä Kuopion kaupunkiseudun paikallisliikennettä hoidetaan pääosin Euro 6-päästöluokan kalustolla. Kalusto on hankittu vuonna 2014 käynnistettyä liikennettä varten eikä sen elinkaari ole vielä lopussa. Nykyisin uudet linja-autot täyttävät Euro 6-päästövaatimukset. Jos tavoitellaan vielä vähäpäästöisempää kalustoa, tulee siirtyä vaihtoehtoihin käyttövoimiin. Biodieseliin siirtyminen olisi mahdollista heti, koska se ei vaadi investointeja infrastruktuuriin.

Käytettyä Euro 6-kalustoa on saatavissa hyvin, joten Euro 6-päästötaso olisi paikallisliikenneautojen vähimmäisvaatimuksena kohtuullinen eikä laskisi palvelun laatua. Euro 6-kaluston hankinnalle voitaisiin antaa siirtymäaikaa talviaikataulukauden 2019/2020 alkuun saakka. Siirtymäajalla vähimmäispäästötaso tulisi olla Euro 4. Auton käyttöönottovuodesta voisi saada lisäpisteitä korkeintaan viisi ja niiden lisäksi biodieselin käytöstä käyttöönottovuodesta riippumatta viisi lisäpistettä seuraavasti:

Auton käyttöön-	Lisäpisteet
-----------------	-------------

25.10.2018

ottovuosi	
Euro 6, 2014	0
Euro 6, 2015	1
Euro 6, 2016	2
Euro 6, 2017	3,5
Euro 6, 2018	5
Biodieselin käyttö	
Euro 6, biodiesel	5

Pienkalustolinjojen kalusto on nykyisin Euro 4-päästötason täyttävää. Kalusto on vanhaa, mutta pääosin hyväkuntoista. Pienkalustolinjat hoidetaan jatkossa yhdellä autolla. Se on osa paikallisliikennettä, joten sen vähimmäispäästötaso tulisi olla Euro 5. Lisäpisteitä kalustosta voisi saada seuraavasti:

Päästöluokka, käyttöönottovuosi	Lisäpisteet
Euro 5	0
Euro 6, 2014	1
Euro 6, 2015	2
Euro 6, 2016	3
Euro 6, 2017	4
Euro 6, 2018	5

Lisäksi biodieselin käytöstä voisi saada lisäpisteitä viisi auton Euro-luokituksesta ja käyttöönottovuodesta riippumatta.

Biodieselin käyttö	Lisäpisteet
Euro 5-6, biodiesel	5

Siilinjärven sisäisen maaseutuliikenteen kalusto on myös Euro 4 –tason täyttävää. Tämä voisi olla vähimmäisvaatimuksena myös tulevassa kilpailussa siten, että Euro 4-tasoa ympäristöystävällisemmästä kalustosta saisi lisäpisteitä seuraavasti:

Euro-päästöluokka	Lisäpisteet
Euro 4	0
Euro 5	2,5
Euro 6	5

Paikallisliikenteen autojen tulee olla matalalattiaisia, jotta esteettömyys tältä osin turvataan. Autot edellytetään teipattavan joukkoliikennelautakunnan 20.9.2018 päätöksen mukaisesti viranomaisen määrittelemään ulkoasuun. Lisäksi autojen tulee täyttää tyyppikohtaiset vaatimukset sekä kaikille tyypeille asetetut yhteiset vaatimukset valtakunnallisten yleisvaatimusten mukaisesti (liite 1).

Paikallisliikenteessä käytettävä yksittäinen linja-auto ei saa olla kahtatoista vuotta vanhempi. Pienkaluston osalta ikä ei saa olla yli viisitoista vuotta.

25.10.2018

Maaseutuliikenteen autojen tulee täyttää maaseutuliikenteeseen asetetut kalustovaatimukset valtakunnallisten yleisvaatimusten mukaisesti (liite 2). Maaseutuliikenteessä käytettävien linja-autojen keski-ikä ei saa olla yli neljätoista vuotta eikä liikenteessä käytettävä yksittäinen linja-auto saa olla kahdeksatoista vuotta vanhempi.

Sopimuskausi

Sopimuskauden tulisi olla sellainen, että tarjouskilpailu olisi kiinnostava ja kannustaisi uusimaan kalustoa. Lisäksi sopimuskausien pituuksilla voidaan rytmittää kilpailutukset tilaajan työn kannalta järkeviin kokonaisuuksiin. Liikennöitsijät haluavat yleensä mahdollisimman pitkiä sopimusaikoja. Pitkät sopimusajat laskevat yleensä tarjoushintoja.

Kaupunginhallituksen hyväksymässä joukkoliikenneohjelmassa 2025 on linjattu, että alueella siirrytään vaihtoehtoiseen käyttövoimaan vuodesta 2022 alkaen. Jotta siirtyminen olisi mahdollisimman joustavaa, voisi paikallisliikenteen linjojen 4, 8 ja 30-40 sopimuskausi olla viisi vuotta kahdella optiovuodella (mallilla 1+1). Pienkalustolinjojen ja Siilinjärven maaseutuliikenteen sopimuskaudeksi olisi tarkoituksenmukaista laittaa kolme vuotta kahdella optiovuodella, jotta mahdollisiin muutostarpeisiin olisi helpompi vastata.

Hinnan ja kaluston laadun painoarvot arvioinnissa

Kalustoon liittyvät vaatimukset liittyvät kokonaispalvelun laatuun. Tarjouskilpailun ratkaisussa hintaa ja kaluston laatua on painotettu tarjousasiakirjoissa ilmoitetuilla painoarvoilla.

Vuoden 2013 tarjouskilpailussa käytettiin arvioinnissa kokonaishinnan painoarvona 95 % ja kaluston ominaisuuksien 5 %. Luvut perustuivat valtakunnallisiin asiakirjamalleihin.

Siirryttäessä vaiheittain vaihtoehtoistiin käyttövoimiin tulisi kaluston laadun painoarvoa nostaa, koska kaluston uusiminen on merkittävä parannus ympäristölle ja suuri investointi liikennöitsijöille. Vaikka biodieselin käyttö on mahdollista jo olemassa olevalla kalustolla, on uusiutuva biodiesel fossiilista dieseliä kalliimpaa. Jos tulevassa kilpailussa annetaan lisäpisteitä biodieselin käytöstä paikallisliikenteessä, olisi järkevää nostaa kaluston painoarvoa arvioinnissa, jotta se kannustaisi liikennöitsijöitä siirtymään vaihtoehtoiseen käyttövoimaan. Nostamalla kaluston painoarvo 10 %:in, jäisi hinnan painoarvoksi 90 %. Maaseutuliikenteessä hinnan painoarvona voisi olla 95 % ja kaluston 5 %.

Vaikutusten arviointi

Esitys on ympäristö- ja yritysvaikutuksiltaan myönteinen, koska sillä pyritään pitämään joukkoliikennepalvelun laatu korkealla tasolla nostamatta liikennöitsijöille asetettavia vaatimuksia kohtuuttomiksi.

Esitys

Esitän joukkoliikennelautakunnalle, että se hyväksyy vuoden 2018 tarjouskilpailuun:

- vähimmäispäästötasoksi Euro 6 paikallisliikenteen linja-autoille (siirtymäaika puoli vuotta hankintapäätöksestä, siirtymäajalla vähimmäistaso Euro 4), Euro 5 pienkalustolle ja Euro 4 maaseutuliikenteen linja-autoille
- kaikkien kilpailutettavaa liikennettä hoitavien autojen tulee täyttää niiden tyypikohtaiset vaatimukset ja kaikille tyypeille asetetut yleisvaatimukset
- maksimi-ikäsi paikallisliikenteen autoille kaksitoista vuotta, pienkalustolle

25.10.2018

viisitoista vuotta ja maaseutuliikenteen autoille kahdeksantoista vuotta (keski-ikä korkeintaan neljätoista vuotta)

- sopimusajaksi paikallisliikenteen linjoille 4, 8 ja 30-40 viisi vuotta kahden vuoden optioilla, pienkalustolinjoille ja maaseutulinjoille kolme vuotta kahden vuoden optioilla.

Lisäksi esitän, että joukkoliikennelautakunta hyväksyy tarjouskilpailun ratkaisun arviointiin:

- kaluston ikään ja päästöluokitukseen sidottuja lisäpisteitä annetaan edellä esitetyn mukaisesti
- biodieselin käytöstä annetaan viisi lisäpistettä
- ratkaisussa paikallisliikenteen kohteissa hinnan painoarvo on 90 % ja kaluston laadun painoarvo 10 %
- ratkaisussa maaseutuliikenteen kohteessa hinnan painoarvo on 95 % ja kaluston laadun painoarvo 5 %.

Liitteet

- 3 8746/2017 Hankittavan paikallisliikenteen kalustovaatimukset liite 1
- 4 8746/2017 Hankittavan maaseutuliikenteen kalustovaatimukset liite 2

Valmistelija

Seija Pasanen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5424

Päätösehdotus

Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi

Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

